

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

mars 2 • 2024

HOPPET 1719

SPJUTSPETSVALUTA — ETT PREMONETÄRT BETALNINGSMEDEL

POLLETTER FRÅN BJERSJÖ PORTERNEDERLAG I STOCKHOLM

LÉO JEAN HOLMGREN — EN RESA I ARKIV OCH BIBLIOTEK

1959 ÅRS JUBILEUMSFEMMA OCH DESS TILLKOMST

30 SEK

ÄNTLIGEN - EFTER 150-ÅRS VÄNTAN!

SVERIGES KUNGLIGA MEDALJER

Königliche Medaillen aus Schweden
Royal medals from Sweden

Del 1 - 1521-1697

Roberto Delzanno

SVERIGES KUNGLIGA MEDALJER

Königliche Medaillen aus Schweden
Royal medals from Swden

Del 2 - 1697-1872

Roberto Delzanno

Det första verket över Sveriges kungliga medaljer författades av Bror Emil Hildebrand och utkom i två volymer 1874 och 1875. Nu, för första gången någonsin finns en uppföljare, uppställd efter Hildebrand, men kraftigt utvidgad med många nya tillägg. Precis som Hildebrand i två volymer (totalt ca 1600 sidor). Flera helt nya register har introducerats; register över samtliga förekommande gravörer, register över omskrifter med översättningar av latinet, register över grafiska element och ligaturer. Fullt illustrerad i färg, med många detaljförstorningar. För att belysa sällsyntheten har jag genomfört en omfattande inventering som tagit sin början i de större samlingarnas försäljningar från andra halvan av

1800-talet, men givetvis omfattar inventeringen även de flesta moderna försäljningar fram till idag. Även här presenteras för första gången en sammanhållen beskrivning av medaljernas sällsynthet, vilket ackompanjeras av tentativa värderingspriser och raritetsbeteckningar. En egen löpnumrering har införts där givetvis konkordans till Hildebrand och andra specialverk inom medaljområdet ges. Boken finns tillgänglig från och med den 1 april och kostar 995:- för båda volymerna och kan beställas direkt från mig, i mynhandeln eller via nätbokhandeln. Under mars månad har jag ett specialerbjudande i samband med beställning. Se min hemsida för närmare information.

Roberto Delzanno Mynthandel

www.delzanno.se - roberto@delzanno.se - 0708-865008

ANA

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

SEDAN 1977

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08-667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10-12 och 13-16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

250 SEK / år (8 nr) från 2023
Medlemmar (medlemsavgift 200 SEK/
år) erhåller tidningen automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977–2023 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

VÅREN 2024

Föreningens aktiviteter

VÄLKOMNA TILL VÅRENS FÖREDRAGSKVÄLLAR HOS SNF

samt kaffe med dopp
klockan 18!

Onsdag 13 mars

1523: Spelet kring makten och myntningen.
Bengt Hemmingsson

Kommande föredrag:

Onsdag 17 april. Svenska provmynt.
Jan-Olof Björk

Onsdag 15 maj. Myntens kemiska sammansättning.
Anders G. Nord

***

Bilden ovan: Gustav Vasa, Stockholm. ½ gyllen 1523.

FOTO: WWW.KUENKER.DE/RU/ARCHIV/STUECK/144491.

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12,
13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök.
Kansliet nås varje dag på: info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76.

Kansliet är öppet: måndagar kl. 10-12 & 13-16, om tillfälligt stängt se hemsidan.

Kansliet är stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: www.numismatik.se.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.

På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER 2024

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma förmånliga annonspriser 2024.

Annonsers på årsbasis får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsers som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 2 • 2024 – mars

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Något om 1959 års jubileumsfemman och dess tillkomst	33–37
Léo Jean Holmgren – En resa i arkiv och bibliotek för att samla material till doktorsavhandling	38–40
Polletter från Bjersjö Porternederlag i Stockholm	41–42
Spjutspetsvaluta – ett premonetärt betalningsmedel	45

FASTA RUBRIKER

FÖREDRAG.	42
NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER.	42–43
BOKSLÄPP	43
MYNTTECKEN. x. Hoppet 1719	44
PRESSKLIPP 1869.	45
PERSONALIA.	45
BOKTIPS/LÄSTIPS.	46
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF	47
AUKTIONER & MÄSSOR.	48
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	50

OMSLAG

Myntgravören Léo Holmgrens (1904–1989) studie i modellera på skifferplatta av ett förslag till frånsida till jubileumsfemman 1959. Diameter 165 mm. Se Jan-Olof Björks artikel på sidorna 33–37.

FOTO: JAN-OLOF BJÖRK.

Något om 1959 års jubileumsfemman och dess tillkomst

Av Jan-Olof Björk

1959 ÅRS JUBILEUMSMYNT gavs som bekant ut med valören 5 kronor till 150-årsminnet av 1809 års regeringsform.¹ Åtsidan visar Gustav VI Adolfs bild i profil till vänster. På den kanske mer intressanta framsidan syns de fyra stånden i helfigur samlade kring en bok som symboliserar den antagna regeringsformen, bild 1. Av en lycklig händelse har författaren av dessa rader kommit över en del originaldokument som rör tillblivelsen av detta mynt. Vissa av uppgifterna är hittills okända i numismatiska kretsar och kan kanske vara av intresse för denna tidskrifts läsare.

Dokumentet, vilka tillhört förre myntdirektören Torsten Swensson (1894–1976), chef för Kungl. Mynt- och justeringsverket, avser en samling tjänstenoteringar och koncept samt brevkorrespondens rörande *"Kommittén för firandet av 150-årsminnet av 1809 års regeringsforms tillkomst"*. Enligt ett handskrivet memorandum blir myntdirektör Swensson redan torsdagen den 13 november 1958 uppringd av "Lindelöf" som var sekreterare i riksdagens första kammare. Samtalet handlade om ett planerat jubileumsmynt. Riksdagens båda kamrar hade tidigare under hösten satt samman en kommitté med fem personer som skulle ro projektet i hamn till jubileet sommaren 1959. Enligt myntdirektörens noteringar ingick *"Riksdagens talmän Bergwall² och Svensson³, justitieminister Lindell⁴, hovrättspresident Zetterberg⁵ och överståthållare Hagander⁶"* i Kommittén. Och som sekreterare fungerade alltså Lindelöf.

1. Jubileumsmyntet 5 kronor 1959. Präglad till 150-årsminnet av 1809 års regeringsform, SM 5, SMB 5, MIS G6.5kr.III. Diameter 34 mm, 18 g.

Myntdirektör Swensson vilade inte på hanen utan kontaktade senare samma dag professorn i statsvetenskap Gunnar Heckscher⁷ vid Stockholms Högskola. Det var förmodligen ingen slump. Heckscher hade nämligen disputerat med avhandlingen *"Konung och statsråd i 1809 års författning"*. Under samtalet med Heckscher antecknade Swensson att det inte skulle vara lämpligt att på myntet avbilda Karl XIII, vilken som bekant *"blev kung i och med att han accepterade grundlagen"* år 1809. Tydligt var myntets storlek på tal eftersom Swensson skrivit "34 mm" i sitt memorandum. Till sist bestämde de två herrarna att Heckscher skulle ta kontakt med kollegor och återkomma med ytterligare synpunkter i ärendet. Detta sker genom en skrivelse daterad 24 november 1958, författat på Stockholms högskola, Socialvetenskapliga institutets brevpapper. Heckscher skriver att han nu konsulterat en del kollegor och att det framkommit olika åsikter om vilken som bör avbildas på myntet.

Förutom Karl XIII och Gustav VI Adolf har frågan lyfts om det över huvud taget måste vara en kung på ena sidan. Några förordade i stället de fyra talmännen från ständsriksdagen 1809, det vill säga från respektive adeln, prästerna, borgarna och bönderna. Dessa skulle framställas som *"stilerade helfigurer, omgivande en lagbok"*. Heckscher skriver att han överlämnar det till myntdirektörens bedömning. Den andra sidan – framsidan, menar Heckscher, skulle kunna utformas med en frihetssymbol av något slag, till exempel en fackla. I fråga om devisen eller sentensen som Heckscher uttrycker det, fanns det många idéer. Han skriver att;

"En av oss framkastar den berömda satsen 'Konstitution först, kung sedan', men för min del kan jag faktiskt icke tro att den skulle vara lämplig. I riksakten den 10 maj 1809 finns formuleringen 'Allmänt väl är högsta lag'. Den tycker jag för min del dock ganska illa om. Ett tredje förslag är följande 'Folkets rätt och medborgarnas frihet'. Detta är en parafras på vissa formu-

2a och b. Myntgravören Léo Holmgrens designförslag från 1951 ligger till grund för jubileumsfemmans åtsida. Myntförslagets diameter på originalfotet 49 mm.

leringar som återkomma i konstitutionsutskottets memorial med den nya regeringsformen. Personligen skulle jag emellertid föredra de ur ingressen till regeringsformen hämtade orden "Svenska folkets lagbundna frihet".

Vi kan konstatera att Heckschers förslag till devis på jubileumsmyntet vann gehör från myntdirektören och herrarna i Kommittén. Vad som också framkommer av citatet är att mycket tyder på att Karl XIII inspirerades av och hämtade idén till sitt valspråk, "Folkets väl min högsta lag", från riksaktens "Allmänt väl är högsta lag"!

Till sist tar Heckscher upp frågan om myntets valör, något som myntdirektör Swensson tidigare tydligt inte berört. Heckscher förordar att man ska utföra myntet med 5 kronors valör, eftersom myntet då blir lite större än de tidigare präglade jubileumstväkronorna. Han skriver;

Dels får man då litet större utrymme att spela med, vilket i detta fall kan vara en avgjord fördel, dels har det ju mer eller mindre blivit så att silverfemmorna används i mer eller mindre högtidliga sammanhang under det att tvåkronorna nästan alldeles börja komma bort ur ruljansen [sic!]. Skulle man icke denna gång kunna gå över till att göra en jubileumsfemman i stället för en jubileumstväkrona?

Heckschers brev är intressant ur många synvinklar. Att han haft stort inflytande på utformningen av jubi-

leumsfemman 1959 är ställt utom tvivel. I myntdirektör Swenssons mapp finns också några designförslag utförda av myntgravören Léo Holmgren.⁸ På ett A4-ark finns monterat fotografier avseende ett myntförslag som togs fram i samband med pristävlingen till Sveriges nya mynt år 1951. Trots att Holmgren anställdes vid Kungl. Mynt- och justeringsverket redan 1938 och utsågs till chefsgravör 1944 utsågs ett par andra konstnärers alster att ligga till grund för rikets nya mynt.^{9,10}

Ett av Holmgrens refuserade förslag återanvänds således några år senare. Det skedde förmodligen i all hast eftersom man var tvungen att få fram ett designförslag snabbt. Det är Holmgrens åtsida från 1951 som ligger till grund för vårt jubileumsmynt, bild 2a och b. Till frånsidan blir chefsgravör Holmgren tvungen att göra ett par skisser med blyertspennan, bild 3a och b. Skisserna är odaterade men bör vara tillkomna efter telefonsamtalet från sekreterare Lindelöf men före brevet från Heckscher, det vill säga mellan den 13 och 24 november 1958. Holmgrens förslag till frånsida med det krönte lilla riksvapnet kompletterat med lagerkvistar vann som synes inget gillande. Det gjorde inte heller Léo Holmgrens studie i modeller på skifferplatta av ett annat förslag till frånsida,¹¹ bild 4. Modellen som bygger på Heckschers idé om en frihetssymbol i form av en fackla på

frånsidan bör vara tillkommen efter den 24 november 1958. Alltså efter det att Heckscher skickat sina synpunkter till Swensson.

Redan den 27 november, endast tre dagar efter myntdirektör Swensson mottagit professor Heckschers brev deltar han i ett möte med Kommittén. Där förordar man enligt myntdirektörens förslag att myntets valör bör vara 5 kronor och ha diametern 34 mm, det vill säga identisk med de åren 1954 och 1955 präglade reguljära 5-kronorna. Detta gällde naturligtvis också myntens diameter, vikt och silverhalt. Eller som myntdirektören uttrycker sig i sina noteringar från mötet: "vanlig legering", om den då brukliga 40-procentiga silverlegeringen.

Under mötet redogjorde han naturligtvis också för ekonomin. Beräknad upplaga var 250 000 mynt vilket innebar ett nominellt värde uppgående till 1 250 000 kr. Myntvikten var redan fastställd till 18 gram. Då tillverkningskostnaden beräknades till 65,83 kr/kg mynt gav det en kostnad på 1,19 kr/mynt. Total tillverkningskostnad blir då $1,19 \text{ kr} \times 250\,000 \text{ stycken} = 297\,500 \text{ kr}$. Detta innebar att vinsten kunde beräknas till; $1\,250\,000 \text{ kr} - 297\,500 \text{ kr} = 952\,500 \text{ kr}$. Vid slutet av mötet tycks man dock ha enats om att upplagan i stället bör vara 500 000 exemplar, naturligtvis med motsvarande ökning av vinsten, och att åtsidan skulle ha kungabild samt att talmännen för de fyra stånden borde pryda frånsidan. I praktiken bestämdes alltså jubileumsfemmans utseende den 27 november 1958! Vi kan med fog också konstatera att Léo Holmgrens konstnärliga frihet som myntgravör var kraftigt beskuren. Hans bidrag inskränkte sig till åtsidans återvunna kungabild. Frånsidans komposition med de fyra ståndens talmän etc. samt devisen sammanfaller helt med statsvetaren Heckschers idéer.

Det är först nu som Léo Holmgren ges uppdraget att, med Kommitténs beslut som utgångspunkt, arbeta fram ett förslag till det blivande jubi-

3a och b. Léo Holmgrens pennskisser till frånsidan av jubileumsfemman 1959.

Bild 3a, alternativt med korslagda lagerkvistar, diameter 80 mm.

Bild 3b, alternativt med en lagerkvist var sida om Sveaskölden, 53 mm.

4. Léo Holmgrens studie i modellera på skifferplatta av ett förslag till frånsida till jubileumsfemman 1959.

Diameter 165 mm.

leumsmyntet. På nyåret 1959 uppehåller han sig bland annat kring hur klädet på bordet med lagboken ska utformas. I ett brev från G. Scheffer¹² på Riksarkivet, Heraldiska sektionen, får han accept på tidigare över-sänd pennskiss, bild 5. Vid mitten av januari tycks Léo Holmgrens förslag vara så pass genomarbetat att det kan ligga till grund för en gipsmodell och presenteras för en vidare krets. Av myntdirektör Swenssons noteringar framgår att han den 15 januari därför varit i telefonkontakt med riksantikvarien B. Thordeman.¹³ Det framkom under samtalet att Thordeman ansåg det vara lämpligt att höra Vitterhetsakademien i frågan. I ett brev daterat den 20 januari anholder därför Kungl. Mynt- och justeringsverket om "... Akademiens yttrande rörande sålunda ifrågasatt utformning av jubileumsmyntet". Akademien behandlade frågan på sitt sammanträde den 3 februari under §33. Man hade begärt in yttrande från ett par sakkunniga. J. Svennung¹⁴ påtalade att "Av det med-sända lilla fotografiet synes framgå, att det i dateringen 6 JUNI 1809 efter siffran 6 har satts en punkt. Då orden f.ö. ej skiljas av punkter och då punkt efter ordningstal, t.ex. i dateringar, är en utländsk (spec. tysk) sed, som ej bör uppmuntras, föreslås att denna punkt efter 6 (även om den tillfogats blott av estetiska skäl) borttages."

Till denna åsikt anslöt sig även H.

Pleijel¹⁵ i sitt yttrande. Det i citatet omnämnda lilla fotografiet avbildar Léo Holmgrens gipsmodell, bild 6. Av fotografiet framgår också att Léo Holmgrens initialer i monogram saknas till höger under halsavskärningen. Akademien beslöt att efter punktens borttagande godkänna förslaget. Men innan Akademien hunnit avge detta yttrande hade myntdirektör Swensson redan den 22 januari haft en sittning med herrarna i Kommittén. Swensson skriver efter mötet, i sina minnesanteckningar; "Förslaget godkänt!"

Pusselbitarna börjar nu falla på plats. Några dagar senare pratar han med justitieminister Lindell och noterar nöjt att det är "Klart med finansministern och statsråden. Hemställen kan göras." En hemställan är ett förslag som en myndighet tar fram och presenterar för regeringen, i det här fallet Konungen eller Kungl. Maj:t., för beslut. Intressant är att myntdirektörens hemställan till konungen avgår redan den 4 februari, det vill säga före Vitterhetsakademien yttrande, vilket inkom till Mynt- och justeringsverket den 13 februari! Möjligen var myntdirektören redan informerad om Akademiens godkännande? Trots att det inte ens är 70 år sedan slås en nutida läsare av den tidens så kallade kanslislvenska och praxis. Författaren av dessa rader kan inte undanhålla läsekretsen ett citat ur hemställans inledning.

"Till Konungen. Mynt- och justeringsverket får i underdånighet hemställa om bemyndigande att till hugfästade av regeringsformens antagande den 6 juni 1809 låta utmynta ett jubileumsmynt med särskild prägel och inskrift, som erinrar om den historiska tilldragelsen och som avses utsläppas i marknaden till 150-årsjubileet den 6 juni 1959."

Kungl. Maj:ts bemyndigande är egenhändigt undertecknat av såväl konung Gustav VI Adolf som finansminister Gunnar Sträng (S), bild 7. Till bemyndigandet som är daterat den 20 februari 1959 och som inkom till Mynt- och justeringsverket den 24 i samma månad är bifogat ett fotografi liknande det som tidigare tillställts Vitterhetsakademien.

Den 17 april avgår ett brev från myntdirektör Torsten Swensson med förslag till Kungl. Maj:ts kungörelse angående prägel på jubileumsmynt å fem kronor. Kungörelsen utfärdades den 30 april 1959.¹⁶ Brevet innehöll också ett eller flera färdigpräglade mynt. Swensson kallar myntet/mynten för "provmynt" i sitt memorandum!

Den 22 april diskuterade han med sekreteraren Lindelöf om "lämplig dag för utsläppning". De anser att lördagen den 30 maj kan vara en bra dag. Lindelöf lovade att återkomma efter mötet i Kommittén, vilket också sker dagen efter sammanträdet, den

28 april. Myntdirektören får då veta att Kommittén ”vill att myntet skola utsläppas den 30 maj”. Nästa anteckning i myntdirektör Swenssons memorandum görs den 6 maj då han noterar ”Mynten färdigpräglade”. Den slutliga upplagan blev något högre än Kungl. Maj:ts bemyndigande, nämligen 504 150 stycken¹⁷ men röntte av allmänheten inget större intresse.¹⁸ Av dessa jubileumsmynt reserverades 2 000 exemplar för riksdagen och gästerna vid firandet den 6 juni. Det framgår också av myntdirektörens anteckningar att mynten levererades i 20 påsar till riksdagen. Till vem framgår dock inte av det källmaterial som författaren av dessa rader haft till sitt förfogande.

SAMTLIGA FOTON: JAN-OLOF BJÖRK

Referenser och källor

Carlberg D., Hemmingsson B. och Wijk M.: *Sveriges Mynt 1521–2021* (SM). Stockholm 2022.

Delzanno R. *Sveriges Myntbok 995–2022* (SMB). Stockholm 2020.

Hamrin C.: *Mynten i Sverige, Bernadottedynastin 1818–2018* (MIS). Stockholm 2019.

Lindgren T.: I Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad (NNU) 1959 nr 3 och 7, sid. 49 resp. 131.

Svensk Författningssamling (SFS). <https://svenskförfattningssamling.se/>

Wikipedia, den fria encyklopedin. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Portal:Huvudsida>

Wiséhn E.: *Mynt till ära och minne – Svenska jubileums- och minnesmynt*. Utgiven av Sveriges Riksbank. Stockholm 2005.

Samt en samling tjänstenoteringar och koncept samt brevkorrespondens rörande ”Kommittén för firandet av 150 års minnet av 1809 års regeringsforms tillkomst”, vilken tillhört förre myntdirektören T. Swensson. Privat ägo.

Noter

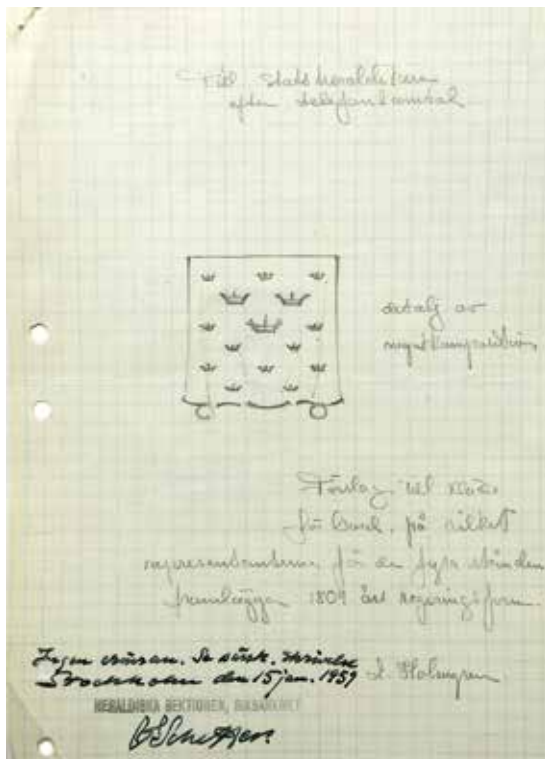
¹ I numismatiska sammanhang har myntet helt kortfattat omnämnts av bland andra Torgny Lindgren i *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* (NNU) 1959 nr 3 och 7, sid. 49 respektive 131 samt av Eva Wiséhn i *Mynt till ära och minne – Svenska*

jubileums- och minnesmynt. Utgiven av Sveriges Riksbank. Stockholm 2005. Se under nr 15. Regeringsformen 150 år 1959.

² John Bergvall (1892–1959) var folkpartist och riksdagsledamot för Stockholm stads valkrets samt talman i första kammaren 1956–59.

³ Patrik Svensson (1895–1960) var socialdemokrat och riksdagsledamot i andra kammaren 1941–60 samt talman i samma kammare 1958–60.

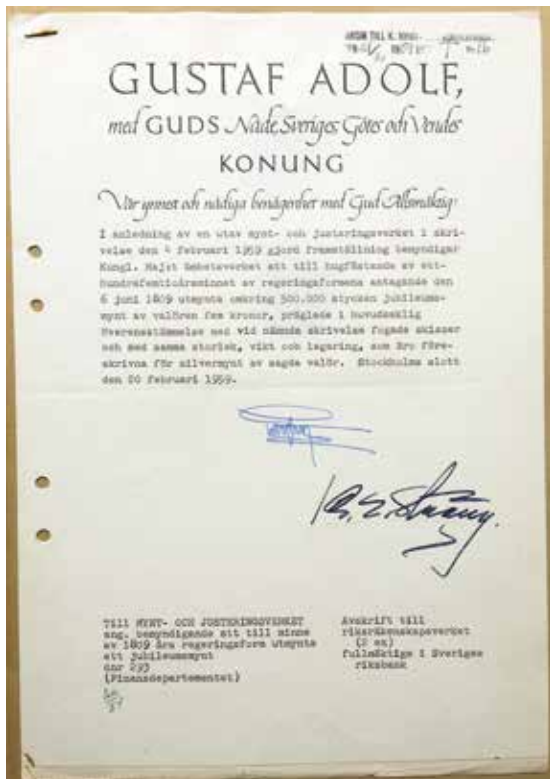
⁴ Ingvar Lindell (1904–1993) var jurist och socialdemokratisk politiker. Han var justitieminister i Tage Erlanders regering 1957–59. Karriären avslutades

5. Léó Holmgrens pennskiss av klädet som täcker fränsidans bord, kring vilket talmännen för de fyra ständer står i helfigur. Papprets mått är 148×210 mm.

6. Fotografi av Léó Holmgrens slutliga gipsmodeller för jubileumsfemman 1959. Notera att Léó Holmgrens gravörsignum saknas på åtsidan samt punkten [-] mellan 6 och JUNI på fränsidan fortfarande finns kvar. Myntdiameter på originalfotot 34 mm, dvs rätt skala.

7. Kungl. Maj:ts bemyndigande i original undertecknat av kung Gustaf VI Adolf och finansminister Gunnar Sträng (S) samt daterat Stockholms slott den 20 februari 1959. A4-format.

som landshövding i Hallands län 1959–71. Det var Lindell som år 1977 hade i uppdrag av regeringen att göra en enmansutredning om successionsordningen med anledning av att drottning Silvia väntade kungaparets första barn. Han förordade en grundlagsändring, så att kognatisk tronföljd skulle införas.

⁵ Herman Zetterberg (1904–1963) var socialdemokratisk politiker (bl.a. justitieminister 1945–57 och ämbetsman. Efter åren i regeringen var Zetterberg president i Svea hovrätt 1957–63.

⁶ Johan Hagander (1896–1991) var jurist. Han verkade som justitieråd i Högsta domstolen 1943–47 samt som överståthållare i Stockholm 1949–63.

⁷ Gunnar Heckscher (1909–1987) var dessutom riksdagsman och högerpartiets ordförande 1961–65 samt ambassadör i bl.a. Tokyo.

⁸ Leo Holmgren (1904–1989) var skulptör, medaljkonstnär och

myntgravör. Holmgren studerade för, bland andra, Carl Milles och Erik Lindberg. Hans design låg till grund för bl.a. Gustav VI Adolfs 50-, 25- och 10-örens typ 2 (av nickel) samt samme regents 5-krona 1972–73.

⁹ Edvin Örström (1906–1994) var bl.a. skulptör och glaskonstnär. Örström svarade för utformningen av Gustav VI Adolfs kronmynt samt 50-, 25- och 10-örens typ 1.

¹⁰ Robert Nilsson (1894–1980) var skulptör och keramiker. Nilsson utförde förlagorna till Gustav VI Adolfs 5-, 2- och 1-örens.

¹¹ Modellen såldes i maj 2021 på Misab auktion 36, nr 615.

¹² Gunnar Scheffer (1909–1981) var historiker och statsheraldiker 1955–74 samt ceremonimästare vid Hovet från 1973.

¹³ Bengt Thordeman (1893–1990) var arkeolog och riksantikvarie 1952–60. Thordeman invaldes som

ledamot av Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 1947. Han var bland mycket annat också föreståndare för Kungliga Myntkabinettet 1933–46 och ordförande i Svenska Numismatiska Föreningen 1935–47.

¹⁴ Josef Svennung, tidigare Svensson, (1895–1985) var en svensk klassisk filolog. Svennung var under åren 1944–61 professor i latinska språket och litteraturen vid Uppsala universitet.

¹⁵ Hilding Plejdel (1893–1988) var bl.a. en svensk professor i kyrkohistoria och symbolik vid Lunds universitet 1938–60.

¹⁶ SFS nr: 1959:123. Upphävd så sent som 2021-07-01!

¹⁷ Eva Wiséhn i *Mynt till ära och minne – Svenska jubileums- och minnesmynt*. Utgiven av Sveriges riksbank. Stockholm 2005. Se sid. 21 under mynt nr 15.

¹⁸ Torgny Lindgren i *NNUM* 1959, nr 7, sid. 131.

Bli medlem i

**SVENSKA
NUMISMATISKA
FÖRENINGEN**

Stiftad 1873

*Årsavgiften är 200 kronor
Som medlem får du
Svensk Numismatisk Tidskrift
och Nordisk Numismatisk
Unions Medlemsblad*

info@numismatik.se

Léo Jean Holmgren – En resa i arkiv och bibliotek för att samla material till doktorsavhandling

Av Marie-Astrid Voisin Pelsdonk

Som tidigare ansvarig antikvarie för medaljsamlingen vid Kungliga Myntkabinettet stötte jag på Léo Holmgrens verk. Jag upptäckte mycket snart att ingen skrivit mer utförligt om honom eller forskat kring honom. Jag kunde se att hans produktion var stor. Många gånger ville jag skriva en katalog, men det blev aldrig av.

Sedan jag lämnat min tjänst och Sverige har jag ofta tänkt på möjligheten att skriva om Holmgren. Men lämnat den tanken då uppgiften kändes för stor och svåråtkomlig. Tanken har dock malt i bakhuvudet och då jag arbetade med ett uppdrag för en bok över en nederländsk adlig familj, behövde jag få inspiration för publikationens layout. Jag tittade runt i mitt eget bibliotek och drog bland böckerna. Från en föll ett brev. Det författaren till brevet skrivit gav mig den sista kicken jag behövde. Tack Brita Malmer!

Jag tog beslutet att finna möjligheten att skriva en avhandling om medaljkonstnären Léo Holmgren. När jag hittat ett universitet i Nederländerna som var villig att ta in mig som utomstående doktorand på halvtid med ett svenskt ämne var det ”bara” att upprätta en plan, samla ihop material och finna finansiering. Planen skriven och godkänd av Forskningsinstitutet för Historia och Konstvetenskap vid Utrecht universitet, handledarna godkända, därefter kunde jag börja samla ihop material. Jag är oerhört tacksam till Gunnar Ekströms Stiftelse för numismatisk forskning som mycket generöst har

1. Léo Holmgren *Lui-Même*, 1929, gips, bemålad i brunt, 205 mm.

OKÄND FOTOGRAF.

bidragit med forskningsmedel till denna avhandling.

Titeln till avhandlingen är för närvarande: *Lui-même, Léon 'Léo' Jean Holmgren (1904–1989), Medallist and last Chief Engraver at the Swedish Royal Mint*. 'Lui-même', på svenska: 'han själv', är något Léo skrev på ett av sina självporträtt från 1929. Bild 1.

Jag fann det passande att använda detta i titeln på avhandlingen eftersom den kommer att behandla honom. Tanken är att i avhandlingen placera konstnären och gravören samt hans verk i sin tid. De olika aspekterna av Holmgrens konstnärliga liv kommer att studeras med en närmare titt på hans arbeten på Myntverket och hans konstnärliga arbeten utanför denna institution. Avhandlingen kommer även att beakta hur hans position på Myntverket berikade hans konstnärliga liv utanför dess murar och hur

hans privata konstnärliga verk påverkade hans arbete på Myntverket. Avhandlingen kommer att innehålla en föremålskatalog över hans produktion av medaljer och mynt.

I en första instans behövde jag samla ihop material för att kunna skriva men det visade sig var mer komplicerat än jag först trodde. COVID-19 härskade och regler från ett land till ett annat var mycket varierande. I Nederländerna var vi strikt hållna till att vistas i eget boende. Universitet och bibliotek var stängda. Resa till Sverige och Frankrike var förbjudet. Vilken underbar start! Jag tog hjälp av böcker jag hade hemma men även tidskrifter som *SNT*, *Médailles*, *The Medal* och *FIDEM*:s utställningskataloger. Men det blev fort begränsat. Jag googlade mig runt mycket, till professorns stora förfäran, men det hjälpte mig en bra bit på vägen. Det visade sig vara en mycket bra verktyg när man ska söka sig fram i till exempel franska arkiv.

Lyckligtvis visade sig att man snart kunde beställa hem böcker från Universitetsbiblioteket i Utrecht. Jag försökte beställa svenskt material som fanns i Nederländerna. Men det var begränsat. Under våren 2021 kunde man beställa böcker från utlandet. Jag försökte beställa material som skulle komma från Sverige, men stötte på patrull. Inget svenskt bibliotek ville låna ut till Nederländerna. Jag är oerhört tacksam till Carina Bergman vid Vitterhetsakademiens bibliotek, som jag kontaktade och med hennes hjälp lyckade jag låna in böcker.

Sommaren 2021 såg ut att bli första tillfället att få åka utomlands. Jag tog kontakt med Kungliga Biblioteket i Stockholm som har arkivmaterial kring familjen Holmgren. De kunde ta emot ett mycket begränsat antal forskare vid Handskriftsavdelningen. Lyckligtvis för mig var det inte många som ville besöka den avdelningen under sommarlovet. Jag förklarade situationen för dem och med hjälp av Holmgrens stiftelse fick jag tillåtelse att fotografera mycket av materialet som finns tillgängligt. Vi bilade upp till Stockholm med först ett stopp i Tollarp. Där lyckades jag få träffa Lars O. Lagerqvist under en timme. Bakom mask och avstånd kunde vi samtala. Lars berättade om första gången han träffade Léo. Han gav mig många tips och råd och bad om att få läsa manuskript. Väl i Stockholm besökte jag KB med min man och vi fotograferade de 30 hyllmeter av material som finns där. Jag träffade Ulf Nordlind som berättade mycket om Léo och gav tips och råd och lånade material.

Väl tillbaka i Nederländerna, skapade jag två databaser: en för arkivmaterialet som jag kunde sortera efter person och datum och en innehållande medaljer och mynt. Först då kände jag att jag kunde börja skriva på riktigt.

Följande sommar besökte vi Lars återigen. Han hade hunnit läsa min första del av avhandlingen och delvis också katalogen. Som alltid gav han nyttiga och goda råd och rättelser. Han hade även nya historier och anekdoter att dela med sig. Sommaren 2022 besökte jag åter KB men även Riksarkivet och Vitterhetsakademiens bibliotek och ATA. Carina Bergman hade plockat fram bokmaterial som kollegan, Eddie Bakkas, så vänligen hjälpte oss med. Med min man tog vi oss igenom NNUM, NNÄ, *Samlarforum*, *Skandinavisk Numismatik*, alla artiklar av intresse fotades. Det var ett par mycket frenetiska dagar och mobiltelefonerna gick extra varma av allt fotograferande. Väl hemma igen var det dags att organisera alla bilder och

2. *Point du jour, ma petite famille*, 1911. Konstnär: Vilhelm Holmgren.

FOTO: GÖRAN SANDSTEDT, JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM (INV. JM.55948).

läsa och gå igenom brev, dagböcker, artiklar och fortsätta skriva.

En av mina Google moment tog mig till Jönköpings läns museum. Uppenbarligen har museet föremål som tillhört Vilhelm Holmgren och bland dessa en tavla målad av konstnären 1911. De har även medaljer och annat material av Léo. Efter att ha korresponderat med intendenten för samlingarna, Maria Ridderberg, visade det sig att de hade lådor och kapslar innehållande material som kunde vara av intresse för min forskning. Hon tog emot mig och under två dagar fick jag gå igenom de lådor och kapslar museet har i sina samlingar. De flesta lådor innehåller skisser och teckningar utförda i Paris av Vilhelm Holmgren runt 1900 till 1902. Små skissböcker och även konstnärsmaterial fanns att titta på. En och annan pärla fann jag även. Jag fick se tavlan av Jeanne och 7-årige Léo, båda koncentrerade med att brodera. Att få se den i verklighet var nog en höjdpunkt för mig. *Bild 2*.

Tanken var att jag skulle resa till Paris för att titta i arkiv där under sluttet av 2022.

Det har framkommit från korrespondens att Léo var god vän med chefsgravören vid *La Monnaie de Paris*, Lucien Bazor. Denna resa blev av först i september 2023. Besöket vid *La Monnaie de Paris* blev dessvärre inte av på grund av att antikvarien där insjuknat. Jag fick däremot tillfälle att besöka franska myntverkets arkiv. Jag trodde att detta befann sig i Paris, men det visade sig att det placerats en bra bit utanför Paris.

La Monnaie de Paris är en del av det franska Ekonomi- och finansdepartementet vars arkiv befinner sig i Savigny-le-Temple. *Bild 3-4*. Det var som att bege sig ut på äventyr: en och en halv timmes RER-resa till arkivet från centrala Paris. Från stationen var det fem minuters promenad bland grävmaskiner och uppgrävda gator till en byggnad som hade en mycket märklig arkitektur. Framsidan av byggnaden har två block placerade på vardera sida av en central rund tub av glas. De två blocken liknar fem par byxor i betong med glas i mellan. När man går förbi kan man genom fönstren se arkivkartongerna upp-

3. Arkivet i Savigny-le-Temple.

FOTO: FÖRFATTAREN.

4. Huvudingången till arkivet i Savigny-le-Temple.

FOTO: FÖRFATTAREN.

5. Läsesalen vid *Bibliothèque de l'Institut national d'histoire de l'art*.

FOTO: FÖRFATTAREN.

ställda på rad. Det kändes märkligt att kunna se arkivet från gatan. Det ger ett intryck av att det är lätt att komma åt materialet även från utsidan. Men det intrycket försvinner mycket snabbt när man står framför ingången. Eller är det en ingång? En liten bro tar en till en dörr i den centrala tubdelen av byggnaden och den är stängd. Ingen knapp att trycka på. Tar man några steg bakåt ser man en intercom på en stålfot. Två knappar men ingen indikation vilken man ska trycka på. Jag undrade hur många som besökte denna plats. Fick svaret mycket snart när jag skulle testa knapparna. En intrikat spindelväv hade spunnits framför knapparna ... Efter att ha tryckt och fått en trött röst i intercomen så var det bara att vänta ... tio minuter för att rösten, en vakt, kom och öppnade och jag blev utfrågad om orsaken till mitt besök, hade jag beställt tid, hade den godkänts, vad jag skulle titta på, vad hade jag i väskan och hade jag pass med? Jag fick komma in i den centrala delen och visa upp innehållet av min väska. Jag visades till en rund glashiss som tog mig till övervåningen. Under resan upp kunde jag se in i arkivpersonalens olika kontor. Väl framme var alla bord placerade i en cirkel och i

den första delen satt en kvinna som tog emot bakom en hög disk. Det var då det slog mig. Jag hade sett scenen tidigare: i filmen 'Fantastic Beasts: The Crimes of Grindelwald' när huvudpersonen vill besöka arkivet inom det franska ministeriet för magi ... Jag kunde inte låta bli att titta bakom henne och disken för att se vilka magiska panterliknande varelser skulle komma och attackera. Det enda jag fick var ett par formulär som skulle fyllas i innan jag skulle få se materialet. De var panterliknande! Jag fick i princip skriva min CV ... Sedan fick jag materialet och kunde arbeta vidare.

Jag besökte *Bibliothèque Nationale de France* (BNF) som har ett flertal bibliotek utspridda i Paris. Materialet jag behövde titta på fanns vid Richelieu där även myntkabinetet finns. För att kunna få komma in och titta i böckerna behövde man först skriva in sig på nätet och betala en avgift. Men väl inne är det en vacker byggnad. Jag besökte även *Bibliothèque de l'Institut national d'histoire de l'art* (INHA). Bild 5. Här var känslan densamma som att sitta på KB. I Paris kunde jag samla in material men inte lika omfattande som i Sverige, men ändå.

Jag vill framföra ett stort tack till Sven Svenssons stiftelse för numismatik som generöst bidragit med medel som gjort det möjligt för mig att kunna utföra dessa tre resor.

Under sommaren 2023 besökte jag återigen Lars och vi samtalade under en längre stund. Han hade rättningar att bifoga och ville se nytt manuskript till hösten. Väl i Stockholm besökte jag återigen KB och Riksarkivet. Jag besökte även Kungliga Myntkabinetet och fick hjälp av Ulrika Bornestaf. Brev, skisser och några medaljer tittade jag på. Ett och annat guldkorn fann jag även där. Väl hemma var det till att fylla i databaserna och skriva vidare.

Jag eftersträvar att publicera en så komplett *catalogue raisonné* över medaljer och mynt utförda av Holmgren som möjligt. Om eventuellt någon bland SNT:s läsekrets har föremål av honom i sin privata samling eller har information om Holmgren själv vore jag oerhört tacksam om de kunde kontakta mig:

marie.pelsdonk@gmail.com

Än en gång ett stort tack till alla som bidragit med medel, information, kunskap och material till min forskning.

Polletter från *Bjersjö Porternederlag* i Stockholm

Av Bernt Thelin

Bjersjö Bryggeri låg ett par kilometer väster om Simrishamn. Det etablerades år 1867 av Claes Johan Carlsten och var i drift fram till 1922. Anläggningen låg på egendomen Bjersjömölla, strategiskt intill Malmö-Simrishamns järnväg. Riktig station saknades, men det fanns håll- och lastplats.

Tillverkningen bestod huvudsakligen av porter. Sonen Hjalmar Elias Carlsten fick den 12 januari 1893 patent på ett ”sätt att behandla porter, så att den får erforderlig halt av kolsyra utan att samtidigt bemängas med jäst”.

År 1895 startades AB H. E. Carlstens Porterbryggeri i Stockholm av sonen till Simrishamns-bryggeriets grundare och 1896 köpte detta bryggeri upp Bjersjö Bryggeri. Portertillverkningen flyttades 1906 från Simrishamn till Carlstens Porterbryggeri i Stockholm (se *Stockholmspolletter* sid. 59). I Simrishamn fortsatte man att brygga öl och man inrättade ett mälteri avsett för Carlstens bryggeri i Stockholm. Bryggeriet i Stockholm lades ner 1910.

Pollett från AB H. E. Carlstens Porterbryggeri i Stockholm (SP.2B.7:2). Nysilver. 29 mm.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Bjersjö Bryggeri utanför Simrishamn. Bild ur *Svenska Industrien* 1918–1919.

Ett nytt porterbryggeri har i dagarna startats. Bjersjö bryggeri vid Simrishamn, hvars portertillverkning för 5 år sedan förfades till A.-B. H. E. Carlstens porterbryggeri i Stockholm, har nu åter börjat tillverka porter.

Notis i tidningen *Vestkusten* (USA) den 6 april 1911.

I Malmö fanns 1892 ett så kallat porternederlag för Bjersjö Bryggeri, det vill säga en lagerplats där portern handlades i både parti och minut. Ett sådant nederlag öppnade 1911 även i Stockholm i Mariahissens byggnad på Södermalm. I början av år 1911, alltså strax efter att Carlstens bryggeri lagts ner, finns notiser i flera tidningar om att bryggeriet i Bjersjö åter startade egen portertillverkning. Tydligt har man från detta år sålt sin porter via sitt nederlag i Stockholm i stället för som tidigare via Carlstens bryggeri. Nederlag fanns även i andra städer utanför Stockholm.

Nederlag af
Bjersjö Porter
för parti- och minutfördjning hos
J. W. Randell.
Telefon 716. — Kuggargatan 10.

Annons i tidningen *Kalmar* den 17 juni 1911.

Bjersjö Porternederlags polletter

Bjersjö Porternederlag i Stockholm använde sig av polletter i ett antal olika valörer som inte tidigare beskrivits. De bör ha använts tidigast 1911 och längst till 1922, då Simrishamnsbryggeriet lades ner.

Monogrammet JC på dessa polletter står för grundaren till Bjersjö Bryggeri, Johan Carlsten. Se polletterna nummer 1–7 beskrivna på nästa sida.

1. I övre båge BJERSJÖ PORTERNEDERLAG och i nedre STOCKHOLM med monogrammet JC vid var sida; på fältet 10 K^r (inslaget) | ÖRE) (Tillverkarstämpel: M. PETTERSON STOCKHOLM. Mässing. Rund, 23 mm.

3. I övre båge BJERSJÖ PORTERNEDERLAG och i nedre STOCKHOLM med monogrammet JC vid var sida; på fältet 100 (inslaget) | ÖRE) (Tillverkarstämpel: M. PETTERSON STOCKHOLM. Mässing. Rund, 23 mm.

2. Som nr 1, men 5 K^r. Nysilver.

4. Som nr 3, men 50 ÖRE.

5. Som nr 3, men 25 ÖRE.

6. Som nr 3, men 10 ÖRE.

7. Som nr 3, men 5 ÖRE. Koppar.

Källor

- M. Golabiewski Lannby & I. Wiséhn: *Stockholmspolletter*. 2010.
 Arbetet 1911-03-07.
 Börstidningen 1893-01-18.
 Kalmar 1911-06-17.
 Svenska Industrien 1918-1919.
 Sveriges Handelskalender 1893-94, 1896, 1904, 1909, 1914.
 Söndags-Post 1905-02-19.
 Vestkusten (USA) 1911-04-06.

FÖREDRAG

SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar!

Om en till SNF ansluten förening vill arrangera ett föredrag på ett medlemsmöte och få bidrag från SNF skall föreningen i god tid kontakta SNF:s kansli – info@numismatik.se – med en förfrågan. Efter arrangementet skall kvitton på kostnaderna skickas till Svenska Numismatiska Föreningen, Banérgatan 17, 11522 Stockholm, som ombesörjer ersättningen.

NYTT OM BÖCKER

Berndt Göhle: Karl XI:s mynt. Dukater, Riksdaler, 8 mark, 4 mark, 1 mark och 5 öre. 2023.
 Inb. 167 sidor. Rikt illustrerad. Foto: Magnus Wijk. Eget förlag, ISBN –

DEN GENOM TIDERNA främste, extraordinära variantsamlaren på Karl XI:s myntning är Berndt Göhle, numera boende i Kalmar. Berndts livslånga aktiva myntintresse och samlargärning ledde fram till den numismatiska bokdebuten 2022 genom publicering av specialverket *Karl XI:s mynt. 2 mark*, en illustrerad och beskrivande inventering av hans delsamling av denna valör, omfattande dryga tusentalet varierande exemplar inom tidsspannet 1661–1697. Parallellt har pågått arbetet med övriga valörers dokumentation och nu har samlare och forskare ynnesten av att få ta del av Berndt Göhles senaste rön bland de rubricerade guld- och silvervalörerna. Resterande lågvalörer i silver och koppar hoppas vi också blir en kompletterande volym i Göhles förväntade Karl XI-trilogi! Berndt har koncentrerat sig på de i Sverige präglade mynten. De svenskpräglade plåtmynten och besittningsmynten är inte berörda.

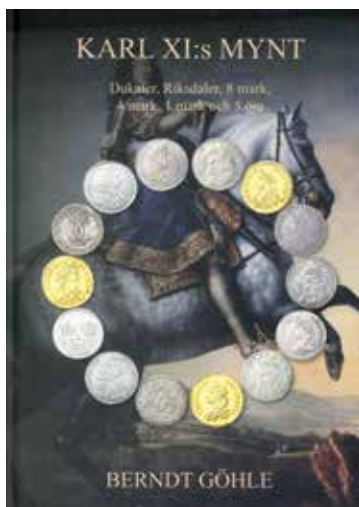
Bokens innehållsstruktur känns igen från första boken. I förordet berättar Berndt intresseväckande hur hans antalsamling olikheter står sig i förhållande till andra historiska samlande storheter som Bonnier, Svensson, Schmitz, Hagander, Bonde och Ekström. Det är information som verkligen imponerar och ger perspektiv på myntningens omfattning tillika den ymniga förekomsten av nya stammar som producerades underhand. Berndt har till sin fördel haft förmånen att flertalet stora samlingar direkt eller indirekt blivit tillgängliga under hans egen samlarperiod. Det handlar egentligen lika mycket om att föregående samlares samlingsexemplar uppgått i sina respektive efterföl-

jares samlingar, i överförd bemärkelse alltså en slags mynt-migration – ett mynts vandring från en till en annan samling, via auktioner, över mynt-handeln och genom transaktioner och byten samlare emellan.

Efter en inledande sida med historiska milstolpar följer sidor som presenterar förklaringar av nomenklatur med väl valda pedagogiska illustrationer. Därefter följer noteringar om ansvariga myntmästare under hela Karl XI:s myntningsperiod. Raritets-skalorna definieras samt används nya upplagan av *Sveriges Mynt*. Ibland förekommer även hänvisning till gamla förstaupplagan av *Sveriges Mynt*, då med en asterisk framför SM-numret. Understruken SM-nummer är sådana där Berndts mynt har använts som illustration. Det är klart och tydligt både vad gäller avbildade uppförstorade bilder på åt- och från-sidor samt hithörande klartexter vilka detaljer som skiljer mynten åt. I slutet av boken ägnas åtta sidor åt förtecknade uppgifter om samlingsmyntens inköpskälla, provenienser, vikter och stampställning.

Katalogverket är en fullkomlig rapsodisk presentation av olika gravörstilar, svåra att verbalt beskriva men givetvis tydligt begripliga vid åskådning av de förstklassiga fotografierna. Porträttmynten visar med önskvärd tydligheten evolutionen av kungen från mycket ung man till tonåring som stilmässigt mognar till vuxen karolin! 74 dukater har Göhle medtaget ur sin samling i denna bok, dessa utgör 95 procent av kända varianter. Övriga valörer är lika proportionellt storslaget representerade.

Det framgår också att Berndt eftersträvat dugliga exemplar, alltså i tillräckligt tydligt välpräglad kvalitet som underlättar och möjliggör detaljerade variantstudier och dokumentation. Det finns naturligtvis också ett antal exemplar som därtill har skönhetsvärden i ypperlig ocirkulerad eller nästintill sådana kvaliteter.

Med föreliggande katalog, precis som med tvåmarksboken, slås man av antalet stampar som framställts och som det verkar med nästintill alltid någon avvikelse sinsemellan. Härvidlag finns möjligheter för den analytiskt lagde att forska vidare och möjligen finna spår av mönster och system hänförliga till gravörstilar och verktygslådans bokstavs- och sifferstilar. Finns i detta sammelsurium av variationer något som skulle kunna tolkas som ursprungstecken för silverleveranser till vissa myntleveranser? Tillåt sig gravörerna med eller utan myntmästarens goda minne att sätta ut "bomärken" eller dolda i olika interpunktionskonfigurationer? Det är skralt med arbetspapper och handlingar som skulle kunna belysa sådana detaljer i något avseende. Om sådana tecken-sammanställningar, likt matriserna för bitecken som återfinns i Appelprens verk *Gustav Vasas mynt* 1933, kunde framställas skulle kanske hypotetiska insikter växa fram.

Forskare med ytterligare ambitioner av mer akademisk karaktär kan vara tacksamma att denna "röda matta" rullats ut från tryckeriet – en i sanning grundplåt definitivt lagd med detta fantastiska illustrerade storverk av Berndt Göhle! Det är glädjande att båda stiftelserna för numisma-

tisk forskning – Sven Svensson och den Ekströmska – bistått med bidrag för den omfattande fotograferingen och det vackra trycket som resultat. Svenska numismatiska vänner tackar för detta bidrag och ser fram emot fortsättning på detta opus!

Per-Göran Carlsson

BOKSLÄPP

Boksläpp 5 mars 2024 kl. 18–19.30

Banérgatan 17, SNFs föreningslokal Stockholm. Mingel med bubbler och något tilltugg.

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper släpper en ny stor titlös bok *Aktiebrevsväsendet* som berättar om de tryckta och börsnoterade svenska aktiebrevens som finansiellt och kulturellt fenomen 1727–1990. 550 sidor, stort format. 85 helsidesbilder visar urval associerade mynt och medaljer.

Boken kan köpas på plats eller för leverans. Boksläppserbjudande 350 kr. SFHV medlemspris 250 kr. Begränsat antal tillgängliga. Vid senare leverans tillkommer 150 kr för porto och emballage.

Alla välkomna!

Vänligen förhandsanmäla till:
Per-Göran Carlsson,
SFHV ordförande
073-7149507, pgc21@hotmail.com

Hoppet, 1719.

Diameter 24 mm, vikt 4,5 g. Rutad rand. Ref.: SM 223.

Gravör: Johann Carl Hedlinger.

FOTO: KMK/GABRIEL HILDEBRAND.

X. Hoppet

Hoppet med årtalet 1719 var det avslutande mynttecknet som lämnade myntverket i Stockholm, men under drottning Ulrika Eleonoras regering. Fortsatt utgivning av broderns "koppargudar" (*Alexander* var redan planerad och stampen graverad av Hedlinger) hade stoppats av den nyblivna drottningen.

Hoppet hade som de tidigare den åsatta valören 1 daler sm enligt förordningen den 10 februari 1719. Men det kom i cirkulation som skiljemyntet 2 öre sm till det sammanlagda utgivna värdet om 93750 daler sm. Upplagan var 1 500 000 ex, vikten 4,5 gram.

Hoppet visas som en barfota kvinna, klädd i fotsida klädesplagg. Hon står med sammanslagna händer och ansiktet vänt uppåt åt sidan, som i bön eller vädjan. Nedanför, bakom hennes fötter, ligger ett ankare, symbolen för hopp och trygghet. Valörens siffra ses mellan två motställda hjärtformade tecken inom en dekorerad rund dubbelcirkel. Mellan S och M finns också ett möjligt litet hjärta om än mycket svagt synligt på exemplaret ovan. Symboler för hopp och kärlek är i så fall medtagna, endast tron, ett kors, saknas i en sådan kombination, men i stället finns ju bönen. Om min tolkning stämmer.

Gravör var Johann Carl Hedlinger, anställd vid Myntverket i Stockholm åren 1718 till 1745. Myntmästare där var Lorentz Careelberg.

Vid Svartmangatan mitt i Staden fanns den omtyckta källaren *Hoppet*. Om namnet kommer av nödmyntet *Hoppet* från 1719, det sista av mynttecknen, vet vi givetvis inte. Carl Snoilskys "*På Vernamo marknad*" (1886) avslutas med: "... Att kopparbiten, som i går för daler gått och gällt, numera gällde ingenting och så var det bestäldt." Allra sist: "Ack, hoppet om en egen härd var sloknad ut för dem!" Och visst var det en liten "kopparbit". En haltanalys av ett av mynttecknen (*Flink och Färdig*) 1718 visar att kopparhalten på denna låg på 97,3 viktsprocent.

Georg Heinrich von Görtz ansågs skyldig till eländet med nödmyntens utgivande. Han dömdes orättfärdigt till döden för brott mot Sveriges intressen. Han avrättades genom halshuggning samma månad som *Hoppet* utkom. En medalj över händelsen med Görtz' bröstbild tillskrivs Christian Wermuth (1661–1739). På dess framsida ses omskriften NECESSITAS CARET LEGE (= Nöden har ingen lag).

Monica Golabiewski Lannby

Referenser

Castenhag, L.: sonesgarden.se/Gamla_mynt/Karl_XII_nodmynt_dec_2009/KXII_nodmynt_dec09.html

— Karl XII:s mynttecken – nödmynten 1715–1719. *SNT* 2023:1.

Lagerqvist, L. O.: Medaljen över Görtz. *SNT* 1982:3.

Lindgren, T.: Projekterade men aldrig utgivna svenska mynttecken. *NNÅ* 1940.

Nathorst-Böös, E.: Görtzens kokerska. Anteckningar om mynttecknens eftermäle. *NNÅ* 1956.

— Görtzens gudar glömdes icke. *NNÅ* 1957–1958.

Nord, A. G. & Tronner, K.: Analys av svenska bronsmynt. *SNT* 2022:7.

SM = *Sveriges mynt 1521–2021*. 2022.

www.falcoin.se/typsamlingsidan-karl-xii-nodmynt/

<https://sv.wikipedia.org/wiki/N%C3%B6dmynt>

Läs mer här:

SNT 2023:1 (I. Kronan), 2023:2 (II. Publica Fide), 2023:3 (III. Wett och Wapen), 2023:4 (IV. Flink och Färdig), 2023:5 (V. Jupiter), 2023:6 (VI. Saturnus), 2023:7 (VII. Phoebus), 2023:8 (VIII. Mars), 2024:1 (IX. Mercurius).

Spjutspetsvaluta – ett premonetärt betalningsmedel

ICKE MONETÄRA BETALNINGSMEDEL (även *premonetära*), ofta kallade ”primitiva betalningsmedel”, har använts före införandet av myntsyste- met. Till sin fysiska form uppvisar betalningsmedlen stor variation i olika kulturer. Det kan gälla snäckor, salt, metallstycken, symboler för vapen och verktyg med flera föremål.

I stora delar av Afrika var i slutet av 1800-talet metallvaluta en påtaglig manifestation av ekonomisk makt. Bland annat användes större spjutspetsar, så kallade *ngbele*, som valuta bland många folk i den nordliga delen av Demokratiska Republiken Kongo. Järn smidda till spjutspetsar fanns i området kring Boyamafallen, tidigare Stanleyfalls-regionen, i norra Kongo där de bland annat byttes ut mot boskap. Mindre bärbara men visuellt imponerande är de stora spjutspetsar av järn som skapats av Turumbu- folket i Republiken Kongo för att användas som betalning av brudrike- dom eller för inköp av kanoter.

PRESSKLIPP 1869

Gåfwa

I P.T. [Post- och Inrikes Tidningar] läses: Witterhets- historie- och anti- qvitets akademien har [1868] af en i Berlin bosatt landsman, hr P. Magnus, mottagit en dyrbar gåfwa af 25 konung Gustaf II Adolfs medaljer och drottning Christinas dito, deraf fem i guld, de öfriga i silfwer, alla högst sällsynta, att i k. myntkabinettet förwaras, der dessa medaljer hittills saknats.

Återgivet i okänd tidning
den 9 februari 1869

Ngbele, en överdimensionerad spjutspets, som användes som betalningsmedel i Afrika.

Längd omkring 175 cm.

FOTO: MAGNUS WIDELL.

Betalning av brudrikedom var oftast en fråga om social och sym- bolisk såväl som ekonomisk ömse- sidighet, som var en del av en lång rad utbyten mellan de två ingifta familjerna. Det stärkte vänskapliga relationer mellan dem, gav ett mate- riellt löfte om att kvinnan och hennes barn kommer att bli väl behandlade och ger en nivå av kompensation till hennes familj.

Brudrikedom kunde bestå av pengar eller varor och betalades i en summa eller i omgångar över en tids- period. Varor som överfördes kunde inkludera en mångfald uppsättning föremål som boskap, tyger eller tradi- tionella vapen, som spjut.

Dessa överdimensionerade spjut- spetsar användes som betalnings- medel i slutet av 1800-talet och in på början av 1900-talet. Spjutspetsarnas längd varierar mellan 165–180 cm. Spjutspetsarna – *ngbele* – säljs ibland som konstföremål.

Magnus Widell

PERSONALIA

Olle Cederholm – ny medarbetare på Myntkompaniet

Myntkompaniet i Stockholm har glädjen att välkomna Olle som ny medarbetare från och med februari 2024. Olle Cederholm är ett välbekant namn i numismatiska sammanhang och kommer att ytterligare bidra till företagets kompetens. Olle är vår nye platschef på Göteborgs-kontoret och kommer att representera Mynt- kompaniet på mässor, handha kund- kontakter främst i Västsverige och ta emot auktionsinlämningar.

Göran Reutler

Medlemsavgiften år 2024

ÅRSavgiften för MEDLEMSKAP i Svenska Numismatiska Föreningen är enligt beslut vid senaste årsmöte fortsatt endast 200 SEK per kalenderår för boende i Sverige.

I medlemskapet ingår åtta nummer av Svensk Numismatisk Tidskrift samt från 2024 fyra nummer av Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.

Juniorer upp till 20 år betalar endast 100 SEK per år. Medlemmar bosatta utanför Sverige betalar 375 SEK.

Medlemsavgiften till SNF kan sättas in på:

Plusgiro 150007-3

Bankgiro 219-0502.

Ange att betalningen gäller medlemskap år 2024 och i förekommande fall er nya adress.

SNF:s kansli

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Vi kommer att stänga butiken på Hantverkargatan 36, Stockholm
info@aktiesamlaren.se
08-611 01 10

Säljer ut mynt, medaljer, ordnar m.m. Reducerat pris.

Passa på att besöka oss innan vi stänger.

Framöver kommer vi att sälja aktiebrev och äldre handlingar på vår webbshop.

www.strandbergsmynt.se

BOKTIPS/LÄSTIPS

Aktiebrevsväsendet

En antologi artiklar hur Sveriges klassiska företag och projekt finansierades.

Utgivare: Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper. 2023. 549 sidor. Illustrerad. ISBN 978-91-527-9227-8.

Roman Denarii

Hoards and Stray Finds in Sweden. 2024:1.

Lennart Lind: *Hoards. Gotland, Sjonhem par., Sojvide*. Se här:

www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nyheter/roman-denarii-1.711061

Fornvännen 2023:2

Rune Ekre: Om den medeltida myntningen i Lödöse. Recension av Lars Gahrn. Open Access i DiVA. Se här:

raa.diva-portal.org

Pollettbössan

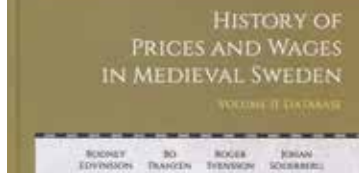
Årets första nummer av Svenska Pollettöreningens digitala tidskrift *Pollettbössan* har utkommit. Se här:

www.pollett.se

SNT-register

Sedan 1990 har register över föregående års artiklar och notiser i SNT presenterats i februarinumret.

På SNF:s hemsida – www.numismatik.se – finns titel- och författarregister i sökbar pdf-format ända från 1977 till och med 2023.

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson, Johan Söderberg: *History of Prices and Wages in Medieval Sweden*.

I. *Statistics and Analysis*. 213 sidor. ISBN 978-91-519-6080-7.

II. *Database*. 317 sidor. ISBN 978-91-519-6081-4.

Illustrerade. 2023.

Pris för medlemmar i SNF 250 SEK. Båda volymerna i samtidig beställning: 400 SEK. Pris för icke medlemmar 350 SEK. Båda volymerna i samtidig beställning: 600 SEK. + ev. porto.

info@numismatik.se

FriMynt 2024

48:E INT. MYNT- & FRIMÄRKSMÄSSAN

Välkommen!

13 april kl 11.00-17.00

TEKNIKHALLEN / OLYMPIA
FILBORNAVÄGEN 9, HELSINGBORG, SVERIGE

www.frimynt.se

SSP / H-Expo • Drottninggatan 184, 254 33 Helsingborg • Tel +46 (0)705-29 25 60

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR OCH MYNTKLUBBAR I SNF

Falu-Borlänge Myntklubb
www.fb-myntklubb.se
fb.myntklubb@gmail.com

Göteborgs Numismatiska Förening
www.gnfinfo.se
gnf@comhem.se

Halmstads Myntklubb
Facebook, sök på Halmstads Myntklubb

Kalmar Myntklubb
www.kalmarmyntklubb.se
info@kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb
www.kfvmynt.se
info@knattebocatering.com

Myntklubben Skilling Banco
linkopingsmyntklubb.se
mksb82@gmail.com

Nola Myntklubb, Örnköldsvik
www.infoom.se/nolamyntklubb
nolamyntklubb@live.se

Norrköpings Myntklubb
www.norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm
www.myntforeningen.se
numis.hlm@gmail.com

Numismatiska klubben i Uppsala
www.nku.nu
info@nku.nu

Nässjö myntklubb
n.mynt.se
blarblar408@gmail.com

Samlarklubben Numis
www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb
www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se
pgc21@hotmail.com

Stockholms Myntklubb
www.stockholmsmyntklubb.se
pgc21@hotmail.com

Strängnäs Myntklubb
http://strangnasmyntklubb.webber.se/
strangnasmyntklubb@hotmail.com

Svenska Pollettöreningen
www.pollett.se
info@pollett.se

Sävsjö Myntklubb
Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb
medlem.spray.se/sdmyntklubb

Villstadortens Myntklubb
Paradisgatan 19 D
332 32 Gislaved

Westerberglagens Myntklubb
Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Vill även er lokala myntklubb vara medlem? Endast 200 kr i årsavgift.

Svenska Numismatiska Föreningens *Bokbord*

På **FriMynt 2024** i Helsingborg den 13 april kommer böcker som ges ut av SNF att säljas:

NUMISMATISKA MEDDELANDEN
SMÄRRE SKRIFTER
MONOGRAFIER

De senast utgivna (2022, 2023) skrifterna samt ett urval av äldre litteratur.

Se hemsidan: www.numismatik.se

Böckerna kan också beställas eller köpas direkt på kansliet:
tel. 08-667 55 98 eller
info@numismatik.se

AUKTIONER & MÄSSOR

Våren 2024

- 9/3 Myntkompaniet, myntauktion, Stockholm
- 24/3 Frimärkshuset, myntauktion, E-auktion, Stockholm
- 13/4 FriMynt 2024, myntmässa, Helsingborg
- 27/4 MISAB, kvalitetsauktion 44, Stockholm
- 11/5 Myntkompaniet, myntauktion 28, Stockholm
- 29/6 Sävsjö Myntklubb, myntmässa, Sävsjö

Se mer här:
ingemars.se/agenda

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende 375 SEK/år

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502

info@numismatik.se

MYNTMÄSSA

Sävsjö Myntklubb hälsar dig
välkommen till

Kulturhuset Sävsjö

Lördag 29 juni 2024

Klockan 11.00–16.00

*Ett flertal etablerade utställare
Försäljning av mynt och tillbehör
Servering
Entré 40 kronor*

Kontakt: Christer Pettersson

Mobil: 070 433 82 09

E-post: christer.petterssonsavsj@telia.com

Aktiebrevsväsendet

*En antologi artiklar hur Sveriges klassiska
företag och projekt finansierades.*

Med 85 helsidesbilder av associerade
mynt och medaljer.

Utgivare: Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper.
550 sidor, 210×240 mm, 2 kg. ISBN: 978-91-527-9227-8

Beställning: SFHV: info@historiskavardepapper.com
SFHV medlemspris 250 kr, övriga 450 kr.

Avhämtning enligt överenskommelse. Vid försändelse
tillkommer 150 kr för porto och emballage.

*Övriga ärenden, medlemskap, vänd er till:
Ordförande*

Per-Göran Carlsson, 073-7149507, pgc21@hotmail.com

Skarabé Mynt & Guld AB

köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6

411 17 Göteborg

Tel. 031 - 135 088

skarabe@telia.com - www.skarabe.eu

Öppet: Vardagar 10 - 18

MYNTAUKTION

24 MARS 2024

E-auktion

Katalogen publiceras på vår
auktionssida i mitten av mars
www.frimarkshuset.se

**Frimärkshuset
Skandinavisk
Filateli AB**

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 21 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmuntra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemmarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour@telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Linnégatan 52
413 08 Göteborg
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070 – 6101073

MYNTHANDEL SB NUMISMATICS

S. Bilis, Östermalmstorg
Box 5143
102 43 Stockholm
info@mynthandel.com
www.mynthandel.com

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STENENG AB

Peter Sten
Industrigatan 6
335 73 Hillerstorp
petersten@icloud.com
Tel. 070 – 5222036

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 9 mars 2024

2 daler SM 1711
Garpenberg

2 daler SM 1711
motstämplad 3 daler

2 mark 1657

3 daler SM 1774

1 riksdaler 1821

Kina 10 cash
"Mother coin"

Vi har kunder över hela världen och därmed mycket goda möjligheter att sälja just dina objekt.
Bättre mynt och hela samlingar mottages löpande, så att just dina objekt kan marknadsföras mer.
Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion! Välkommen in med dina objekt!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

KVALITETSAUKTION 44

Kvalitetsauktion 44 avhålls på Hotel Sheraton, Stockholm, lördagen den 27 april.

Auktionen omfattar 900 utrop svenska, antika och utländska mynt, sedlar och medaljer. Auktionskatalogen kan beställas genom insättning av 295 kronor på bg 399-0090.

Auktionen kommer att i sin helhet finnas för besiktning i Osnabrück i samband med firma Künkers vårauktioner, 13-22 mars.

Ett urval guldmynt som säljs på auktionen:

Dukat 1701.
RR. 1+/01.
Utropspris 75.000:-

Guldbrakteat från ca 490-510 e.Kr.
RRRR. 1/1+.
Utropspris 150.000:-

Dukat 1750.
Ostindiskt guld. 01.
Utropspris 75.000:-

Dukat 1794.
R. Praktexemplar 01/0.
Utropspris 75.000:-

Dukat 1818.
01.
Utropspris 25.000:-

Carolin 1871.
Praktexemplar 01/0.
Utropspris 25.000:-

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda
E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65
www.myntauktioner.se